

บทที่ 4 บริบทของพื้นที่ศึกษา

ในบทนี้จะกล่าวถึงบริบทของพื้นที่ศึกษา ชุมชนตำบลเมืองบัว อำเภอชุมพลบุรี จังหวัดสุรินทร์ ทั้งในด้านข้อมูลพื้นฐานของพื้นที่ ข้อมูลในด้านการบริหารจัดการขยะและสภาพปัญหา นอกจากนี้ยังได้จัดเก็บข้อมูลพื้นฐานด้านการจัดการขยะในครัวเรือนของกลุ่มตัวอย่างในชุมชน เพื่อให้ทราบถึงสภาพการบริหารจัดการและการดำเนินงานด้านการจัดการขยะ โดยบริบทของพื้นที่ศึกษา ชุมชนตำบลเมืองบัว อำเภอชุมพลบุรี จังหวัดสุรินทร์ จะประกอบไปด้วยข้อมูลพื้นฐานทางกายภาพ สังคม ระบบบริการพื้นฐาน ระบบเศรษฐกิจ ทรัพยากรธรรมชาติ สภาพการบริหารจัดการขยะในพื้นที่ โดยผู้วิจัยได้นำข้อมูลจากบริบทของพื้นที่และบริบทการบริหารจัดการขยะในพื้นที่มาสังเคราะห์สถานการณ์ด้านการจัดการขยะในชุมชน เพื่อนำเสนอภาพรวมของพื้นที่ รายละเอียดดังนี้

4.1 ข้อมูลพื้นฐาน

ข้อมูลพื้นฐานของพื้นที่ กลุ่มชาวบ้านและเกษตรกรในพื้นที่ตำบลเมืองบัว อำเภอชุมพลบุรี จังหวัดสุรินทร์ เป็นดังนี้

ภาพที่ 4.1 แผนที่ตำบลเมืองบัว อำเภอชุมพลบุรี จังหวัดสุรินทร์

4.1.1 ด้านกายภาพ

(1) ที่ตั้ง

ตำบลเมืองบัว ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกของอำเภอชุมพลบุรี ตั้งอยู่บนถนนสายชุมพลบุรี – พุทไธสง ห่างจากอำเภอชุมพลบุรีประมาณ 23 กิโลเมตร และห่างจากอำเภอเมืองจังหวัดสุรินทร์ประมาณ 100 กิโลเมตร

ทิศเหนือ ติดต่อกับตำบลเมืองเสือและตำบลปะหลาน อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

ทิศตะวันออก ติดต่อกับตำบลกระเบื้อง อำเภอชุมพลบุรี จังหวัดสุรินทร์

ทิศใต้ ติดต่อกับตำบลละวีก อำเภอชุมพลบุรี จังหวัดสุรินทร์ และลำน้ำมูล

ทิศตะวันตก ติดต่อกับตำบลสระซุด อำเภอชุมพลบุรี จังหวัดสุรินทร์

(2) การใช้ประโยชน์พื้นที่

ตำบลเมืองบัวมีเนื้อที่ทั้งหมดประมาณ 80.60 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 50,383.61 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 11.80 ของพื้นที่อำเภอชุมพลบุรีทั้งหมด โดยแบ่งตามการใช้ประโยชน์ ดังนี้

- พื้นที่นา	40,691	ไร่
- ไม้ยืนต้น	2,939	ไร่
- ไร่นาสวนผสม	20	ไร่
- ที่อยู่อาศัย	3,950	ไร่
- อื่นๆ (เลี้ยงสัตว์)	912	ไร่
- ที่สาธารณะ	1,861	ไร่

(3) เขตการปกครอง

ตำบลเมืองบัว มีหน่วยงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คือ องค์การบริหารส่วนตำบลเมืองบัว ในตำบลประกอบด้วยหมู่บ้านจำนวน 16 หมู่บ้าน

(4) ประชากร

ตำบลบ้านเมืองบัว มีประชากรทั้งสิ้น 9,459 คนแยกเป็นชาย 4,716 คนและเป็นหญิง 4,743 คนมีจำนวนครัวเรือนทั้งตำบลประมาณ 2,196 ครัวเรือน แยกเป็นหมู่บ้านได้ดังนี้

ตารางที่ 4.1 แสดงจำนวนครัวเรือนและประชากรของตำบลเมืองบัว

หมู่ ที่	หมู่บ้าน	จำนวนประชากร (คน)			จำนวน หลังคาเรือน (หลังคา)
		ชาย	หญิง	รวม	
1	บ้านเมืองบัว	242	257	499	120
2	บ้านโนนกลาง	507	493	1,000	228
3	ชาด	473	480	953	220
4	เมืองไผ่	355	318	673	137
5	โคกสะอาด	176	200	376	94
6	โนนสัง	192	187	379	75
7	สระแก้ว	338	340	678	168
8	กระทุ่ม	221	185	406	78
9	โพธิ์ห้วย	263	294	557	128
10	ยางบ่ออี	318	320	638	180
11	บุตาโสม	265	266	531	124
12	กระทะ	319	340	659	147
13	หัววัว	159	168	327	72
14	เหล่ายาว	230	219	449	114
15	ยางบ่อเทศ	259	293	552	128
16	โพธิ์เงิน	399	383	782	183
	รวม	4,716	4,743	9,459	2,196

ที่มา : สำนักทะเบียนอำเภอชุมพลบุรี, 3 กุมภาพันธ์ 2558

4.1.2 สภาพทางสังคม

(1) การศึกษา

ตำบลเมืองบัวมีศูนย์พัฒนาเด็ก จำนวน 5 แห่ง สังกัดกรมการศาสนา จำนวน 1 แห่ง และสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 4 แห่ง มีโรงเรียน จำนวน 8 แห่ง ซึ่งเป็นโรงเรียนประถมศึกษา 5 แห่ง โรงเรียนขยายโอกาส (เปิดสอนถึงมัธยมศึกษาปีที่ 3) จำนวน 2 แห่ง โรงเรียนมัธยมศึกษา จำนวน 1 แห่ง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุรินทร์เขต 2 และสำนักงานเขตพื้นที่มัธยมศึกษา เขต 33 กระทรวงศึกษาธิการ รวมจำนวนนักเรียนประมาณ 1,620 คน

(2) ศาสนสถาน

ตำบลเมืองบัวมีวัดจำนวน 7 แห่ง ได้แก่ วัดประชาสังคม (บ้านชาติ) วัดเมืองไผ่ (บ้านเมืองไผ่) วัดทุ่งสว่าง (บ้านโพธิ์ห้วย) วัดไพรงาม (บ้านยางบ่ออี) วัดประชาสามัคคี (บ้านบุตาโสม) และวัดกระทะ (บ้านกระทะ) และวัดเหล่ายาว (บ้านเหล่ายาว) โดยมีสำนักสงฆ์จำนวน 2 แห่ง

(3) การสาธารณสุข

ตำบลเมืองบัวมีโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จำนวน 2 แห่ง ได้แก่ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลเมืองบัว และโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพบ้านยางบ่ออี

4.1.3 ด้านระบบบริหารพื้นฐาน

(1) การคมนาคมพื้นฐาน

การคมนาคมของตำบลเมืองบัวโดยส่วนใหญ่เป็นทางบก โดยมีทางหลวงแผ่นดิน หมายเลข 2081 จากอำเภอพุทไธสง-ชุมพลบุรี จังหวัดสุรินทร์ นอกจากนี้ยังมีถนนคอนกรีต ถนนหินคลุก ถนนลูกรัง ถนนดิน ซึ่งแยกมาจากเส้นทางสายหลัก มีโครงข่ายเชื่อมโยงระหว่างตำบล หมู่บ้าน และอำเภอใกล้เคียง

(2) การไฟฟ้า

ตำบลเมืองบัวมีไฟฟ้าเข้าถึงหมู่บ้านแต่ยังไม่ครบทุกหลังคาเรือน โดยครัวเรือนที่มีไฟฟ้าใช้ประมาณร้อยละ 90 ของครัวเรือนทั้งหมด

(3) การประปา

ตำบลเมืองบัวใช้น้ำสองประเภท คือ น้ำประปา และน้ำบาดาล

4.1.4 ระบบเศรษฐกิจ

ประชากรส่วนใหญ่ในเขตขององค์การบริหารส่วนตำบลเมืองบัวประกอบอาชีพเกษตรกรรม (ทำนา) เป็นหลัก และประกอบอาชีพอื่นๆ เช่น รับราชการ รับจ้าง ค้าขาย ประชาชนในตำบลเมืองบัวมีรายได้เฉลี่ยต่อคนต่อปี (พ.ศ. 2557) โดยเรียงลำดับจากน้อยไปมาก ดังนี้

ตารางที่ 4.2 ตารางแสดงรายได้เฉลี่ยของประชากรในตำบลเมืองบัว

ลำดับที่	ชื่อบ้าน	รายได้เฉลี่ย/คน/ปี
1	บ้านเมืองไผ่	43,260
2	บ้านเมืองบัว	47,312
3	บ้านกะทะ	47,983
4	บ้านกระท่อม	48,389
5	บ้านเหล่ายาว	50,150
6	บ้านโพธิ์ห้วย	51,115
7	บ้านบุตาโสม	51,975
8	บ้านโคกสะอาด	54,933
9	บ้านโนนสัง	57,664
10	บ้านชาติ	59,689
11	บ้านโพธิ์เงิน	68,458
12	บ้านหัววัว	69,836
13	บ้านโนนกลาง	71,226
14	บ้านสระแก้ว	71,593
15	บ้านยางบ่อเทศ	75,808
16	บ้านยางบ่ออี	91,175
รายได้เฉลี่ยทั้งตำบล		60,067

ที่มา : ข้อมูล จปฐ. จากสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอชุมพลบุรี

4.1.5 สภาพการบริหารจัดการขยะในพื้นที่

จากการลงสำรวจพื้นที่โดยคณะผู้วิจัย พบว่าการบริหารจัดการขยะในระดับตำบลยังไม่ แนวปฏิบัติที่ชัดเจน แต่องค์การบริหารส่วนตำบลได้เล็งเห็นความสำคัญของปัญหาขยะอันเนื่องมาจากมีปริมาณขยะในพื้นที่จำนวนมากขึ้นอย่างเห็นได้ชัด และไม่มีการจัดเก็บขยะอย่างเป็นระบบ โดยหน่วยงานองค์การบริหารส่วนตำบลได้จัดให้มีเจ้าหน้าที่รับผิดชอบในเรื่องนี้เป็นหลักอย่างชัดเจน โดยมีนายประจิม ศรีสุวรรณ ฝ่ายสวัสดิการ เป็นเจ้าหน้าที่ดูแลเรื่องการบริหารจัดการขยะโดยเฉพาะ แต่อย่างไรก็ตามพบว่า ในพื้นที่ทั้ง 16 หมู่บ้านนั้น มีหมู่บ้านโนนกลาง หมู่ที่ 2 ที่มีแนวปฏิบัติที่ชัดเจนใน

การสร้างเสริมความเข้มแข็งในชุมชนโดยการจัดการตนเอง โดยเฉพาะในเรื่องของการสร้างหมู่บ้านน่าอยู่ซึ่งสามารถบริหารจัดการกันเองโดยอาศัยความเข้มแข็งของผู้นำชุมชน สภาผู้นำชุมชน และการมีส่วนร่วมของประชาชนในหมู่บ้าน และทำให้เกิดวัฒนธรรมการรักษาดูแลหน้าบ้านน่ามอง จนทำให้หมู่บ้านได้รับการสนับสนุนทั้งทางด้านงบประมาณและการจัดกิจกรรม เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งและเป็นต้นแบบในด้านการจัดการตนเองให้กับหมู่บ้านอื่น ๆ ในส่วนของการบริหารจัดการขณะนั้น ชุมชนหมู่บ้านโนนกลาง หมู่ 2 ได้บริหารจัดการโดยการจัดกิจกรรมธนาคารขยะและส่งเสริมให้ภาคีเครือข่ายอันได้แก่หน่วยงานราชการหรือโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ชุมชน มีส่วนร่วมด้วยในการดำเนินการ โดยการตั้งคณะกรรมการบริหารจัดการด้านขยะและการดำเนินงานของสภาผู้นำหมู่บ้าน ซึ่งต่างส่งเสริม ขับเคลื่อนให้มีการคัดแยกขยะตั้งแต่ต้นทาง สามารถนำขยะมาขายในวันที่กำหนดได้ โดยเป็นกลยุทธ์ในการส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชนได้ตระหนักในการบริหารจัดการขยะในครัวเรือน และเป็นการลดปริมาณขยะในชุมชน

ทั้งนี้ องค์การบริหารส่วนตำบลมีนโยบายในการผลักดันให้ชุมชนบ้านโนนกลาง หมู่ที่ 2 เป็นต้นแบบในการจัดการตนเองของชุมชน ทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง สร้างเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนอันจะส่งผลต่อการดำเนินกิจกรรมในด้านต่างๆ ให้ประสบความสำเร็จได้ ทั้งนี้ เนื่องด้วยความเข้มแข็งของชุมชนดังกล่าว ทำให้การบริหารจัดการขยะ ในชุมชนมีความเป็นรูปธรรม ประชาชนใส่ใจในการคัดแยกและลดปริมาณขยะอย่างเห็นได้ชัด นอกจากนี้ องค์การบริหารส่วนตำบลเมืองบัวยังมีนโยบายที่จะสนับสนุนให้ผู้นำชุมชนบ้านโนนกลาง หมู่ที่ 2 นำโดยผู้ใหญ่บ้าน นายหลีเอื้อนโรสงค์ ได้มีโอกาสในการนำองค์ความรู้และประสบการณ์จาก การบริหารจัดการตนเองของหมู่บ้าน ไปแลกเปลี่ยนกับชุมชนอื่นๆ โดยการสนับสนุนให้มีโอกาสในการเป็นวิทยากรและนำเสนอแนวคิดของตนอยู่อย่างต่อเนื่อง ซึ่งองค์การบริหารส่วนตำบลเมืองบัวได้เล็งเห็นว่า หากผู้นำชุมชนบ้านโนนกลางสามารถถ่ายทอดองค์ความรู้ต่างๆ ได้อย่างเชี่ยวชาญ ย่อมส่งผลให้เกิดการขยายผลต่อพื้นที่อื่นๆ ได้อย่างชัดเจนมากยิ่งขึ้น

4.2 บริบทด้านการจัดการขยะ

คณะผู้วิจัยและคณะทำงานโครงการชุดด้านการจัดการขยะ ได้จัดทำแบบสอบถามเพื่อเก็บข้อมูลบริบทด้านการจัดการขยะของชุมชน โดยพบข้อมูล ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม

จากการสอบถามข้อมูลพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 54.7) อยู่ในวัยกลางคน ค่อนข้างสูงอายุ โดยมีอายุประมาณ 40 ปีขึ้นไป มีระดับการศึกษาสูงสุดชั้นประถมศึกษาเป็นส่วนใหญ่ มีระดับการศึกษาชั้นมัธยมต้นและมัธยมปลายในระดับรองลงมา มีระดับ

การศึกษาระดับอาชีวศึกษาและปริญญาตรีหรือสูงกว่าในสัดส่วนค่อนข้างน้อย ในด้านอาชีพ ส่วนใหญ่เป็นเกษตรกร นอกจากนี้มีอาชีพค้าขาย พนักงานบริษัทเอกชน และข้าราชการในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน ทั้งนี้ โดยส่วนใหญ่มีอาชีพเสริม ทั้งในด้านการทำไร่และการเกษตร เลี้ยงสัตว์ รับจ้าง หัตถกรรม ค้าขาย ตามลำดับ ทั้งนี้ รายได้ต่อปีของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ คือมากกว่า 40,000 บาทต่อปี โดยส่วนใหญ่มีบ้านพักอาศัยแบบ 2 ชั้น (ร้อยละ 54.4) และอาศัยอยู่ในพื้นที่ทั้ง 16 หมู่บ้านในตำบลเมืองบัว อำเภอชุมพลบุรี จังหวัดสุรินทร์ ในสัดส่วนใกล้เคียงกัน รายละเอียดดังตารางที่ 4.3 ถึง 4.10

ตารางที่ 4.3 แสดงจำนวนและร้อยละของข้อมูลผู้ตอบแบบสอบถาม ด้านเพศ

รายการ	รวม	
	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	158	45.7
หญิง	191	54.7
รวม	349	100

ตารางที่ 4.4 แสดงจำนวนและร้อยละของข้อมูลผู้ตอบแบบสอบถาม ด้านอายุ

รายการ	รวม	
	จำนวน	ร้อยละ
อายุ		
ต่ำกว่า 20 ปี	7	2
20-30 ปี	40	11.5
31-40 ปี	47	13.5
41-50 ปี	117	33.5
51-60 ปี	75	21.5
มากกว่า 60 ปีขึ้นไป	63	18.1
รวม	349	100

ตารางที่ 4.5 แสดงจำนวนและร้อยละของข้อมูลผู้ตอบแบบสอบถาม ด้านระดับการศึกษาสูงสุด

รายการ	รวม	
	จำนวน	ร้อยละ
ระดับการศึกษาสูงสุด		
ไม่ได้เรียนหนังสือ	1	3
ประถมศึกษา	175	50.1
มัธยมศึกษาตอนต้น	80	22.9
มัธยมศึกษาตอนปลาย	48	13.8
อนุปริญญา/ปวช./ปวส.	14	4
ปริญญาตรี	30	8.6
สูงกว่าปริญญาตรี	1	0.3
รวม	349	100

ตารางที่ 4.6 แสดงจำนวนและร้อยละของข้อมูลผู้ตอบแบบสอบถาม ด้านอาชีพหลัก

รายการ	รวม	
	จำนวน	ร้อยละ
อาชีพหลัก		
ไม่ได้ประกอบอาชีพ	4	1.1
รับจ้างทั่วไป	32	9.2
รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	29	8.3
บริษัทเอกชน	34	9.7
ค้าขาย	57	16.3
เกษตรกร	186	53.3
อื่นๆ	7	2
รวม	349	100

ตารางที่ 4.7 แสดงจำนวนและร้อยละของข้อมูลผู้ตอบแบบสอบถาม ด้านอาชีพเสริม

รายการ	รวม	
	จำนวน	ร้อยละ
อาชีพเสริม		
ไม่มี	92	26.4
ทำไร่	32	9.2
รับจ้างทั่วไป	54	15.5
เกษตรกร	27	7.7
ค้าขาย	35	10
เลี้ยงสัตว์	73	20.9
หัตถกรรม	36	10.3
รวม	349	100

ตารางที่ 4.8 แสดงจำนวนและร้อยละของข้อมูลผู้ตอบแบบสอบถาม ด้านรายได้ต่อปี

รายการ	รวม	
	จำนวน	ร้อยละ
รายได้ต่อปี		
ต่ำกว่า 10,000 บาท	9	2.6
10,000-20,000 บาท	2	0.6
20,001-30,000 บาท	4	1.1
30,001-40,000 บาท	25	7.2
มากกว่า 40,001 บาท	309	88.5
รวม	349	100

ตารางที่ 4.9 แสดงจำนวนและร้อยละของข้อมูลผู้ตอบแบบสอบถาม ด้านลักษณะบ้านพักอาศัย

รายการ	รวม	
	จำนวน	ร้อยละ
ลักษณะบ้านพักอาศัย		
1 ชั้น	159	45.6
2 ชั้น	190	54.4
รวม	349	100

ตารางที่ 4.10 แสดงจำนวนและร้อยละของข้อมูลผู้ตอบแบบสอบถาม ด้านสถานที่ตั้งครัวเรือน

รายการ	รวม	
	จำนวน	ร้อยละ
สถานที่ตั้งครัวเรือน		
หมู่ที่ 1	20	5.7
หมู่ที่ 2	33	9.5
หมู่ที่ 3	36	10.3
หมู่ที่ 4	21	6
หมู่ที่ 5	15	4.3
หมู่ที่ 6	13	3.7
หมู่ที่ 7	24	6.9
หมู่ที่ 8	12	3.4
หมู่ที่ 9	20	5.7
หมู่ที่ 10	30	8.6
หมู่ที่ 11	20	5.7
หมู่ที่ 12	25	7.2
หมู่ที่ 13	12	3.4
หมู่ที่ 14	20	5.7
หมู่ที่ 15	20	5.7
หมู่ที่ 16	28	8
รวม	349	100

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการขยะในครัวเรือน

จากข้อมูลพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ทิ้งขยะในครัวเรือนด้วยการใส่ถังขยะ ซึ่งมีทั้งการใส่ถุงพลาสติกและถุงดำ มีการใส่ถังขยะแยกประเภทมากกว่าผู้ที่ทิ้งใส่ถังขยะรวม ปริมาณการทิ้งขยะต่อวันประมาณ 1-2 กก. และ 3-4 กก. ในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน ในด้านขยะเปียก/ขยะอินทรีย์พบว่าส่วนใหญ่เป็นเศษอาหาร เศษผัก/ผลไม้ ในด้านขยะแห้งที่นำกลับมาใช้ใหม่ พบว่าส่วนใหญ่เป็นขวดพลาสติกและขวดแก้ว ในด้านขยะแห้งที่ไม่สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ ส่วนใหญ่คือถุงพลาสติก ถุงก๊อบแก๊บ และกระป๋องเหล็กเคลือบดีบุก ในลำดับถัดมาคือกล่องโฟม พอยล์ กระดาษชำระ และกระดาษเคลือบมัน ในด้านขยะพิษหรือขยะที่มีสารพิษ พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ไม่มีขยะพิษ แต่ส่วนที่พบว่ามีขยะพิษ ส่วนใหญ่คือ เครื่องสำอาง ยาที่หมดอายุ ยาฆ่าแมลง กระป๋องสี น้ำยาทำความสะอาด ตามลำดับ ด้านขยะอื่นๆ พบว่ามีเศษผ้าและเศษวัสดุก่อสร้างในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน รายละเอียดแสดงในตารางที่ 4.11 ถึง 4.17

ตารางที่ 4.11 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม ด้านการทิ้งขยะในครัวเรือน

รายการ	รวม	
	จำนวน	ร้อยละ
การทิ้งขยะในครัวเรือน		
ใส่ถุงพลาสติก/ถุงดำ	144	41.3
ใส่ถังขยะรวม	65	18.6
ใส่ถังขยะแยกประเภท	135	38.7
กองรวมกัน	3	0.9
อื่นๆ	2	0.6
รวม	349	100

ตารางที่ 4.12 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม ด้านปริมาณการทิ้งขยะต่อวัน

รายการ	รวม	
	จำนวน	ร้อยละ
ปริมาณการทิ้งขยะต่อวัน		
น้อยกว่า 1 กก.	10	2.9
1-2 กก.	170	48.7
3-4 กก.	155	44.4
5-6 กก.	14	4
มากกว่า 6 กก.	-	-
รวม	349	100

ตารางที่ 4.13 แสดงจำนวนและปริมาณของผู้ตอบแบบสอบถาม ด้านลักษณะขยะเปียก/ขยะอินทรีย์

รายการ	รวม		
	จำนวน	ร้อยละ	ปริมาณ
ขยะเปียก/ขยะอินทรีย์			
เศษอาหาร/เศษข้าว/เศษขนม	158	32	112.1
เศษผัก/ผลไม้	108	21.9	64.1
เศษใบไม้/ใบตองห่ออาหาร	96	19.5	55.2
ซากสัตว์/เนื้อ/หมู/ปลา/กุ้ง ฯลฯ	71	14.4	36
อินทรีย์วัตถุอื่นๆที่สามารถย่อยสลายเนา			
เปื่อยง่าย	24	4.9	15.7
อื่นๆ	-	-	-
ไม่มีขยะเปียกใดๆ	36	7.3	-
รวม	493	100	283.1

ตารางที่ 4.14 แสดงจำนวนและปริมาณของผู้ตอบแบบสอบถาม ด้านลักษณะขยะแห่งนำกลับมาใช้

รายการ	รวม		
	จำนวน	ร้อยละ	ปริมาณ
ขยะแห่งที่สามารถนำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่			
กล่องกระดาษ/ลังกระดาษ	53	10.4	33.9
หนังสือพิมพ์/แผ่นพับ ฯลฯ	48	9.5	30.8
ขวดแก้ว/ภาชนะแก้วใส่อาหาร ฯลฯ	95	18.7	74.9
กล่องนม/กล่องบรรจุผลไม้ต่างๆ	55	10.9	31
ขวดพลาสติก/ภาชนะพลาสติก ฯลฯ	105	20.7	71.2
กระป๋องนม/กระป๋องใส่เครื่องดื่มชนิดต่างๆ	65	12.8	40.1
เศษโลหะต่างๆ/เศษเหล็ก ฯลฯ	49	9.7	48.9
ขยะอิเล็กทรอนิกส์/จอคอมพิวเตอร์ ฯลฯ	2	0.4	2
ยาง/แผ่นยาง	-	-	-
อื่นๆ	-	-	-
ไม่มีขยะที่นำกลับมาใช้ประโยชน์ได้	35	6.9	-
รวม	507	100	332.8

ตารางที่ 4.15 แสดงจำนวนและปริมาณของผู้ตอบแบบสอบถาม ด้านขยะแห่งที่ไม่สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ได้

รายการ	รวม		
	จำนวน	ร้อยละ	ปริมาณ
ขยะแห่งที่ไม่สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ได้			
กล่องโฟม/ฟอยล์ ฯลฯ	54	11.9	31.9
ถุงพลาสติก/ถุงก๊อบแก๊บ ฯลฯ	196	43.3	107.3
กระดาษชำระ/กระดาษเคลือบมัน ฯลฯ	50	11.1	17.8
กระป๋องเหล็กเคลือบดีบุก	108	23.9	67.8
เซรามิกส์	4	0.9	3.5
ไม้เสียบอาหารชนิดต่างๆ	40	8.9	13.9
รวม	452	100	210.3

ตารางที่ 4.16 แสดงจำนวนและปริมาณของผู้ตอบแบบสอบถาม ด้านลักษณะขยะพิษ หรือขยะที่มีสารพิษ

รายการ	รวม		
	จำนวน	ร้อยละ	ปริมาณ
ขยะพิษ หรือขยะที่มีสารพิษ			
หลอดไฟ	11	3.1	10.5
กระป๋องสีสเปรย์ฉีดผม ฯลฯ	34	9.6	26
แบตเตอรี่ชนิดต่างๆ ที่หมดอายุ	3	0.8	3
ยาต่างๆ ที่หมดอายุ	41	11.5	22.8
เครื่องสำอาง น้ำยาล้างเล็บ ฯลฯ	61	17.1	33.3
น้ำยาขัดเงาไม้ ขัดเงาโลหะ ฯลฯ	5	1.4	5
น้ำยาทำความสะอาดเครื่องสุขภัณฑ์	25	7	17.2
ยาฆ่าแมลง สารกำจัดวัชพืช ฯลฯ	38	10.7	29.8
น้ำมันเครื่อง น้ำมันเบรก	12	3.4	13
บรรจุภัณฑ์สารเคมี	1	0.3	1
อื่นๆ	-	-	-
ไม่มีขยะพิษเลย	125	35.1	-
รวม	356	100	151.1

ตารางที่ 4.17 แสดงจำนวนและปริมาณของผู้ตอบแบบสอบถามทาง ด้านลักษณะขยะชนิดอื่นๆ

รายการ	รวม		
	จำนวน	ร้อยละ	ปริมาณ
ขยะชนิดอื่นๆ			
เศษผ้า	105	49.3	61.8
เศษวัสดุก่อสร้าง	108	50.7	92.8
รวม	213	100	154.6

ในด้านวิธีการทิ้ง ทำลาย และกำจัดขยะในครัวเรือนนั้น พบว่า ส่วนใหญ่เป็นการคัดแยกเพื่อจำหน่าย นอกจากนี้ เป็นการเผา ฝังกลบ และนำไปทิ้งในที่ทิ้งขยะรวมของหมู่บ้าน ด้านการลดปริมาณขยะในครัวเรือน พบว่า ส่วนใหญ่ใช้วิธีนำขยะที่เป็นวัสดุมาใช้ซ้ำบ่อยๆ ก่อนทิ้ง การเลือกใช้วัสดุที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และนำวัสดุที่ยังสามารถซ่อมได้มาซ่อมใช้ก่อนทิ้ง ตามลำดับ ด้านลักษณะการนำขยะในครัวเรือนมาใช้ประโยชน์ พบว่าส่วนใหญ่ นำขยะไปขาย ซ่อมแซมเพื่อนำมาใช้ใหม่ และการนำมาใช้ซ้ำ ตามลำดับ ด้านการกำจัดขยะในครัวเรือน พบว่าส่วนใหญ่ แยกขยะที่ขายได้ ขยะเปียก และขยะพิษ โดยแยกในแต่ละภาชนะรองรับ และมีถังขยะหรือภาชนะรองรับขยะประจำบ้าน รายละเอียดแสดงในตารางที่ 4.18 ถึง 4.21 ทั้งนี้ จากข้อมูลดังกล่าว แสดงให้เห็นว่าสมาชิกในครัวเรือนในพื้นที่ตำบลเมืองบัว อำเภอชุมพลบุรี จังหวัดสุรินทร์ มีความรู้ความเข้าใจและมีพฤติกรรมในการจัดการขยะตั้งแต่ต้นทาง ซึ่งเป็นปัจจัยหนึ่งที่จะช่วยให้การจัดการขยะในครัวเรือนและในพื้นที่ตำบลมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นได้โดยอาศัยการส่งเสริมจากชุมชนต้นแบบและจากเครือข่าย องค์กร หรือนักวิจัยจากภายนอก

ตารางที่ 4.18 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม ด้านวิธีการทิ้ง ทำลาย กำจัดขยะในครัวเรือน

รายการ	รวม	
	จำนวน	ร้อยละ
วิธีการทิ้ง ทำลาย กำจัดขยะในครัวเรือน		
เผาไฟ	47	13.5
ฝังกลบ	29	8.3
ทิ้งในแม่น้ำ ลำคลอง	1	0.3
กองทิ้งไว้ให้ย่อยสลายเอง	7	2
แยกจำหน่าย	157	45
นำไปทิ้งในที่ทิ้งขยะรวมของหมู่บ้าน	27	7.7
นำไปคลุมดิน/คลุมต้นไม้	-	-
นำไปทำปุ๋ย	6	1.7
ทิ้งในถังขยะ อบต. ที่อยู่ใกล้บ้าน	5	1.4
นำไปทิ้งบริเวณที่กำหนดเพื่อให้ อบต.		
รวบรวม	70	20.1
รวม	349	100

ตารางที่ 4.19 แสดงจำนวนของผู้ตอบแบบสอบถาม ด้านการดำเนินการลดปริมาณขยะในครัวเรือน

รายการ	รวม	
	จำนวน	ร้อยละ
การดำเนินการลดปริมาณขยะในครัวเรือนของท่าน		
ลดปริมาณขยะที่อาจเกิดขึ้น เช่น ใช้ถุงผ้าใส่ของแทนถุงพลาสติก หรือถุงก๊อบแก๊บ	87	7.3
เลือกใช้ผลิตภัณฑ์ที่มีความเป็นพิษหรือเป็นอันตรายต่อสิ่งแวดล้อม น้อยที่สุด เช่น ใช้ปุ๋ยหมัก แทนการใช้ปุ๋ยเคมี	152	12.7
นำขยะที่เป็นวัสดุมาใช้ใหม่ หรือใช้ซ้ำหลายๆ ครั้ง ก่อนที่จะทิ้ง	168	14.1
นำวัสดุที่เป็นวัสดุอุปกรณ์ที่ชำรุด เสียหาย มาซ่อมแซมให้ใหม่ เช่น แก้ว ใต๊ะ ตู้ใส่กับข้าว	135	11.3
นำขยะมาแปรรูปตามกระบวนการของแต่ละประเภทเพื่อนำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ เช่น นำขยะเปียกมาทำปุ๋ยหมัก เป็นต้น	99	8.3
หลีกเลี่ยงการสั่งซื้อสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ที่ใช้บรรจุภัณฑ์หลายชั้น	92	7.7
หลีกเลี่ยงการซื้อสินค้าที่มีอายุการใช้งานต่ำ เช่น เลือกหลอดไฟฟ้าที่มีอายุการใช้งาน 12,000 ชั่วโมง แทนหลอดไฟอายุการใช้งาน 8,000 ชั่วโมง	94	7.9
ในการเลือกซื้อสินค้าที่ใช้ในชีวิตประจำวัน เช่น สบู่ ยาสีฟัน ผงซักฟอก ฯลฯ เลือกซื้อเฉพาะผลิตภัณฑ์ที่มีขนาดบรรจุใหญ่กว่า เนื่องจากใช้บรรจุภัณฑ์น้อยกว่า	82	6.9
เลือกซื้อสินค้าที่ผู้ผลิตมีการเรียกคืนซากบรรจุภัณฑ์หลังจากการบริโภค เช่น น้ำอัดลมบางชนิดที่บรรจุขวดแก้วเรียกคืนขวด	88	7.4
เลือกซื้อสินค้าที่มีระบบมัดจำและคืนเงิน เมื่อนำบรรจุภัณฑ์มาคืน เช่น น้ำปลา บางชนิดเรียกคืนขวด ฯลฯ	50	4.2
เลือกซื้อสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ที่สามารถนำกลับมารีไซเคิล	78	6.5
เลือกซื้อสินค้าที่มีการออกแบบให้ใช้มากกว่า 1 ครั้ง เช่น แบตเตอรี่ชนิดเติมประจุไฟฟ้าใหม่ได้	44	3.7
เลือกใช้สินค้าชนิดเติมใหม่ (refill) เช่น น้ำยาล้างจาน หรือสิ่งของหรือผลิตภัณฑ์ที่ใช้บ่อยร่วมกัน เช่น อุปกรณ์ทำความสะอาดบ้าน	24	2
รวม	1193	100

ตารางที่ 4.20 แสดงจำนวนของผู้ตอบแบบสอบถาม ด้านลักษณะการนำขยะในครัวเรือนกลับมาใช้ประโยชน์

รายการ	รวม	
	จำนวน	ร้อยละ
ลักษณะการนำขยะในครัวเรือนกลับมาใช้ประโยชน์		
ถมที่	1	0.1
นำไปขาย	317	44.3
ซ่อมแซมเพื่อใช้ใหม่	124	17.3
นำมาใช้ซ้ำ	103	14.4
ปรับปรุงดิน	16	2.2
คลุมโคนต้นไม้	21	2.9
แปรรูปเป็นสินค้า	12	1.7
แปรรูปหรือประยุกต์เป็นของใช้ในครัวเรือน	49	6.9
ทำปุ๋ยหมัก/ปุ๋ยชีวภาพ/ปุ๋ยอินทรีย์/ปุ๋ยอัดเม็ด	73	10.2
อื่นๆ	-	-
รวม	715	100

ตารางที่ 4.21 แสดงจำนวนของผู้ตอบแบบสอบถาม ด้านการกำจัดขยะในครัวเรือน

รายการ	รวม	
	จำนวน	ร้อยละ
การกำจัดขยะในครัวเรือน		
มีถังขยะหรือภาชนะรองรับขยะประจำบ้าน	156	28.5
ไม่มีถังขยะ แต่มีสถานที่หรือบริเวณที่ทิ้งขยะประจำบ้านที่ชัดเจน ทุกคนในบ้านรับรู้ร่วมกัน	15	2.7
แยกขยะเปียก ขยะแห้ง ในแต่ละภาชนะรองรับ	158	28.8
ไม่แยกประเภทของขยะ ทั้งรวมในภาชนะเดียวกันหรือสถานที่เดียวกัน	7	1.3
แยกขยะขายได้ ขยะเปียก และขยะพิษ	212	38.7
รวม	548	100

ตอนที่ 3 ปัญหาและผลกระทบจากขยะมูลฝอยในครัวเรือน

จากข้อมูลพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ไม่พบปัญหาใดๆจากขยะมูลฝอยในครัวเรือน แต่บางส่วนที่พบว่ามีปัญหา คือ กลิ่นเหม็นรบกวน ความสกปรก และฝุ่นควัน จากการเผาขยะตามลำดับ ส่วนในด้านความเดือดร้อนหรือผลกระทบจากขยะมูลฝอยทั้งจากในครัวเรือนและจากเพื่อนบ้านใกล้เคียงนั้น พบว่ามีผู้ที่ได้รับความเดือดร้อนและไม่ได้รับความเดือดร้อนในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน โดยผู้ที่ได้รับความเดือดร้อนนั้น พบปัญหากลิ่นเหม็นรบกวน แมลงวัน และทัศนียภาพที่ไม่สวยงาม ตามลำดับ ทั้งนี้ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความเห็นว่า ปัญหาขยะที่เกิดในชุมชนอยู่ในระดับน้อยถึงน้อยมาก รายละเอียดแสดงในตารางที่ 4.22 ถึง 4.25

ตารางที่ 4.22 แสดงจำนวนของผู้ตอบแบบสอบถาม ด้านปัญหาที่เกิดจากขยะมูลฝอยในครัวเรือน

รายการ	รวม	
	จำนวน	ร้อยละ
ปัญหาที่เกิดจากขยะมูลฝอยในครัวเรือน		
กลิ่นเหม็นรบกวน	69	19.9
แมลงวัน แมลงสาบรบกวน	20	5.7
หนูรบกวน	22	6.3
สกปรก เลอะเทอะ	56	16.1
ท่อระบายน้ำอุดตันจากขยะ	4	1.2
ฝุ่น ควัน ละออง จากการเผาขยะ	28	8
ไม่มีปัญหาใดๆ	149	42.8
รวม	348	100

ตารางที่ 4.23 แสดงจำนวนของผู้ตอบแบบสอบถาม ด้านความเดือดร้อนหรือผลกระทบจากขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นภายในครัวเรือนหรือจากเพื่อนบ้านใกล้เคียง

รายการ	รวม	
	จำนวน	ร้อยละ
ความเดือดร้อนหรือผลกระทบ		
ไม่ได้รับความเดือดร้อนหรือผลกระทบ	184	52.7
ได้รับความเดือดร้อนหรือผลกระทบ	165	47.3
รวม	349	100

ตารางที่ 4.24 แสดงจำนวนของผู้ตอบแบบสอบถาม ด้านลักษณะความเดือดร้อนหรือผลกระทบจากขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นภายในครัวเรือนหรือจากเพื่อนบ้านใกล้เคียง

รายการ	รวม	
	จำนวน	ร้อยละ
ลักษณะความเดือดร้อนหรือผลกระทบ		
มีแมลงวันมาก	40	24.2
มีหนูชุกชุมมาก	16	9.7
มีกลิ่นเหม็นรบกวน	63	38.2
แหล่งเพาะเชื้อโรค	8	4.8
มีทัศนียภาพบริเวณที่อยู่ไม่สวย	38	23.1
แหล่งน้ำปนเปื้อน	-	-
ปัญหาต่อการค้าและธุรกิจส่วนตัว	-	-
อื่นๆ	-	-
รวม	165	100

ตารางที่ 4.25 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม ด้านความรุนแรงของปัญหาขยะมูลฝอยในชุมชน

รายการ	รวม	
	จำนวน	ร้อยละ
ความรุนแรงของปัญหาขยะมูลฝอยในชุมชน		
ไม่มีปัญหา	54	15.5
มีปัญหาน้อยมาก	112	32.1
มีปัญหาน้อย	143	41
มีปัญหาปานกลาง	40	11.5
มีปัญหามาก	-	-
มีปัญหามากที่สุด/รุนแรง	-	-
รวม	349	100

ในด้านสาเหตุของปัญหาขยะมูลฝอยในชุมชนนั้น ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่คิดว่า เนื่องจากคนมักง่าย ทิ้งขยะไม่เลือกที่ และอาจเกิดจากสาเหตุอื่นประกอบด้วย เช่น ถังขยะมีเพียงพอหรือมีสัตว์คู้ยเขี่ยทำให้สกปรก ด้านปัญหาที่เกิดจากขยะสะสมและมลพิษ ส่วนใหญ่มีความเห็นว่าปัญหาเกิดจากไม่มีที่ทิ้งขยะที่สามารถควบคุมโดยการทำลายได้ นอกจากนี้ยังอาจเกิดจากไม่มีที่คัดแยกก่อนทิ้ง รวมถึงปัญหาจากการเผาขยะพิษ ตามลำดับ รายละเอียดแสดงในตารางที่ 4.26 และ 4.27

ตารางที่ 4.26 แสดงจำนวนของผู้ตอบแบบสอบถาม ด้านสาเหตุของปัญหาขยะมูลฝอยในชุมชน

รายการ	รวม	
	จำนวน	ร้อยละ
สาเหตุของปัญหาขยะมูลฝอยในชุมชน		
ถังขยะมีไม่เพียงพอ	65	18.5
ถังขยะไม่มีฝาปิด	5	1.4
คนมักง่ายทิ้งขยะไม่เลือกที่	263	75
มีสัตว์คู้ยเขี่ยทำให้สกปรก	18	5.1
อื่นๆ	-	-
รวม	351	100

ตารางที่ 4.27 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม ด้านปัญหาที่เกิดจากขยะสะสมและมลพิษ

รายการ	รวม	
	จำนวน	ร้อยละ
ปัญหาที่เกิดมาจากขยะสะสมและมลพิษ		
ไม่มีที่ทิ้งขยะที่สามารถควบคุมโดยการทำลายได้	235	67.3
ปัญหาขยะล้นเมืองส่งผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยและสิ่งแวดล้อม	7	2
ไม่มีการคัดแยกขยะก่อนทิ้ง ทำลาย ผึ่งกลบ	64	18.3
ปัญหาขยะอุดตันของท่อน้ำ แหล่งน้ำ	4	1.1
ปัญหาควันพิษอันเนื่องมาจากการเผาขยะ	21	6
ปัญหาฝุ่นละอองที่เกิดจากการเผาขยะ	17	4.9
ปัญหาดินปนเปื้อนสารเคมี ไม่เหมาะสมกับการเกษตร	1	0.3
แหล่งน้ำปนเปื้อน ไม่เหมาะสมกับการใช้น้ำเพื่อการเกษตรหรือใช้สอยในครัวเรือน	-	-
อื่นๆ	-	-
รวม	349	100

ตอนที่ 4 บทบาทผู้นำชุมชนต่อการบริหารจัดการขยะ

จากข้อมูลพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามทุกคนมีความคิดว่าผู้นำชุมชนมีบทบาทในการจัดการขยะมูลฝอย โดยมีความเห็นว่าบทบาทของผู้นำชุมชนในอันดับสำคัญคือการเป็นผู้ประสานงานระหว่างอบต.กับชุมชน การรับเรื่องราวร้องทุกข์ การควบคุมสมาชิกให้ปฏิบัติตาม ให้คำแนะนำแก่สมาชิก และการขอความร่วมมือหรือการสนับสนุนจากสมาชิก ตามลำดับ ทั้งนี้ผู้ตอบแบบสอบถามได้แสดงความคิดเห็นต่อความคาดหวังที่มีต่อผู้นำชุมชนว่าควรมีลักษณะเป็นตัวอย่าง แบบอย่างที่ดี เข้าถึงประชาชน ศึกษาปัญหา ประชาสัมพันธ์ข้อมูลที่ถูกต้อง กระตุ้น ชักเคื้อนให้มีส่วนร่วม และสร้างแรงจูงใจในการจัดการขยะ ตามลำดับ รายละเอียดดังตารางที่ 4.28 ถึง 4.30

ตารางที่ 4.28 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม ด้านบทบาทในการจัดการขยะมูลฝอยของผู้นำชุมชน

รายการ	รวม	
	จำนวน	ร้อยละ
ท่านคิดว่าผู้นำชุมชนโดยส่วนรวมมีบทบาทในการจัดการขยะมูลฝอยหรือไม่		
มี	349	100
ไม่มี	-	-
รวม	349	100

ตารางที่ 4.29 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม ต่ออันดับบทบาทของผู้นำชุมชนต่อการจัดการขยะมูลฝอย

รายการ	รวม		
	อันดับ	จำนวน	ร้อยละ
บทบาทเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยของผู้นำชุมชน			
รับเรื่องราวร้องทุกข์	1	133	38
เป็นผู้ประสานงานระหว่างชุมชนกับ อบต.	1	134	38.3
ควบคุมสมาชิกให้ปฏิบัติตาม	1	48	13.7
เป็นผู้ให้คำแนะนำแก่สมาชิก	1	21	6
ขอความร่วมมือและการสนับสนุนจากสมาชิก	3	14	4
รวม	-	350	100

ตารางที่ 4.30 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม ต่อลักษณะที่คาดหวังต่อผู้นำชุมชน ต่อการจัดการขยะมูลฝอย

รายการ	รวม		
	อันดับ	จำนวน	ร้อยละ
ผู้นำชุมชนต้องมีลักษณะอย่างไร			
เป็นตัวอย่างและเป็นต้นแบบที่ดีในการ			
จัดการขยะ	1	108	31.2
เข้าถึงประชาชน ศึกษาถึงปัญหา	1	76	22
ประชาสัมพันธ์ข้อมูลที่ต้องการ	1	66	19
กระตุ้นให้ขับเคลื่อนให้เกิดการมีส่วนร่วม	1	60	17.3
สร้างแรงจูงใจในการจัดการขยะ	1	36	10.4
รวม	-	346	100

ตอนที่ 5 การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามหลักการจัดการขยะมูลฝอยและการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือน

จากข้อมูลในตารางที่ 4.31 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามหลักการจัดการขยะมูลฝอยและการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนในระดับมาก (4.35 คะแนน) โดยมีการชักชวนให้คนในครอบครัวร่วมกิจกรรมการจัดการขยะมูลฝอยบ่อยครั้งมากที่สุด (4.77คะแนน) นำขยะที่ขายได้ไปรวบรวมตามจุดที่ชุมชนกำหนดไว้ (4.50 คะแนน) และ พยายามลดขยะโดยนำถุงผ้ามาใช้แทนถุงพลาสติก (4.46 คะแนน) ส่วนพฤติกรรมที่ปฏิบัติบ่อยครั้งน้อยที่สุด คือการร่วมปฏิบัติตามแผน โครงการ กิจกรรม เพื่อแก้ปัญหาขยะในชุมชน (4.07 คะแนน) ร่วมประเมิน แสดงความคิดเห็นผลการดำเนินงานตามแผน โครงการ กิจกรรม ของชุมชน (4.14 คะแนน) และ แสดงความคิดเห็น แนวทางการแก้ไขปัญหา แสดงความต้องการเรื่องการจัดการขยะมูลฝอยให้ผู้นำชุมชน (4.20 คะแนน) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.31 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของระดับการรับรู้ของผู้ตอบแบบสอบถาม ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามหลักการจัดการขยะมูลฝอย

ประเด็นคำถาม	N=30		
	ค่า	ค่า S.D	ระดับการรับรู้
ท่านมักปฏิบัติเรื่องต่อไปนี้บ่อยครั้งเพียงใด			
1.1 ชักชวนให้คนในครอบครัวร่วมกิจกรรมการจัดการขยะมูลฝอย	4.77	0.489	มากที่สุด
1.2 แสดงความคิดเห็น แนวทางการแก้ไขปัญหา แสดงความต้องการเรื่องการจัดการขยะมูลฝอยให้ผู้นำชุมชน	4.20	0.446	มาก
1.3 ทิ้งขยะลงถังขยะหรือสถานที่เตรียมไว้	4.32	0.568	มาก
1.4 คัดแยกขยะก่อนทิ้งลงในถังขยะหรือสถานที่เตรียมไว้	4.40	0.587	มาก
1.5 นำขยะที่ขายได้ไปรวบรวมตามจุดที่ชุมชนกำหนดไว้	4.50	0.595	มาก
1.6 พยายามลดขยะโดยนำถุงผ้ามาใช้แทนถุงพลาสติก	4.46	0.598	มาก
1.7 ร่วมแสดงความคิดเห็นในการกำหนดแผน โครงการ กิจกรรม เพื่อแก้ปัญหาขยะในชุมชน	4.34	0.603	มาก
1.8 ร่วมปฏิบัติตามแผน โครงการ กิจกรรม เพื่อแก้ปัญหาขยะในชุมชน	4.07	0.525	มาก
1.9 ร่วมประเมิน แสดงความคิดเห็นผลการดำเนินงานตามแผน โครงการ กิจกรรม ของชุมชน	4.14	0.608	มาก
1.10 ร่วมแสดงความคิดเห็น ปรับปรุงระบบการบริหารจัดการขยะในชุมชนให้มีประสิทธิภาพ	4.27	0.639	มาก
1.11 ร่วมรับผลประโยชน์จากแผนงาน โครงการ กิจกรรม การจัดการขยะของชุมชนอย่างเท่าเทียม	4.38	0.569	มาก
1.12 มีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนและปฏิบัติการจัดการขยะที่เป็นแนวปฏิบัติที่ดีอย่างต่อเนื่อง	4.33	0.569	มาก
รวม	4.35	0.57	มาก

4.3 การสังเคราะห์สถานการณ์ด้านการจัดการขยะของชุมชน

จากข้อมูล รายงานการพัฒนาระบบข้อมูลตำบล (TCNAP) ตำบลเมืองบัวมีปัญหาด้านการจัดการสถานะแวดล้อม 2 ประการหลักคือ (1) ปัญหาขยะในหมู่บ้าน โดยปัญหาดังกล่าวได้ส่งผลกระทบต่อกลุ่มประชากรเป้าหมายทั้ง 16 หมู่บ้าน (2) ปัญหาที่อยู่อาศัยทรุดโทรม และปัญหาน้ำเสีย โดยปัญหาดังกล่าวได้ส่งผลกระทบต่อกลุ่มประชากรเป้าหมายทั้ง 16 หมู่บ้าน เช่นกัน นอกจากนี้ ในรายงานผลการจัดเก็บข้อมูลพื้นฐาน 7 ด้าน (ระดับบุคคลและครัวเรือน) องค์การบริหารส่วนตำบลเมืองบัว อำเภอชุมพลบุรี จังหวัดสุรินทร์ ยังปรากฏข้อมูลปัญหาสิ่งแวดล้อมของครัวเรือนไว้ดังตารางที่ 4.32

ตารางที่ 4.32 จำนวนครัวเรือนที่ประสบปัญหาสิ่งแวดล้อม ในตำบลเมืองบัว

ปัญหาสิ่งแวดล้อมของครัวเรือน	จำนวน	ร้อยละ
1. ไม่มี	1,338	80.51
2. มี	324	19.49
รวม	1,662	100

ตารางที่ 4.33 ข้อมูลปัญหาสิ่งแวดล้อมของครัวเรือน ในตำบลเมืองบัว

ปัญหาสิ่งแวดล้อมในครัวเรือน	จำนวน	ร้อยละ
1. ขยะ	196	35.64
2. น้ำเสีย	37	6.73
3. ควันพิช ฝุ่นละออง	127	23.09
4. เสียงดัง	63	11.45
5. การใช้สารเคมี	42	7.64
6. สภาพที่อยู่อาศัยชำรุดทรุดโทรม	14	2.55
7. แสงสว่างไม่เพียงพอ	4	0.73
8. ขาดแคลนน้ำสะอาดในการอุปโภคบริโภค	63	11.45
9. อื่นๆ (ระบุ)	4	0.73
รวม	550	100

จากข้อมูลในตารางที่ 4.32 และ 4.33 แม้ว่าจะมีจำนวนผู้ประสบปัญหาน้อยกว่าผู้ที่ไม่ประสบปัญหาสิ่งแวดล้อม ล้อมก็ตาม แต่ผู้ประสบปัญหาโดยส่วนใหญ่เห็นว่าสาเหตุมาจากขยะ จึงควรได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน ทั้งนี้ จากข้อมูลพื้นฐานด้านการจัดการกับสิ่งแวดล้อมในครัวเรือน พบว่าสมาชิกส่วนใหญ่มีการจัดการขยะ (ร้อยละ 90.57) แต่ใช้วิธีการเผาเป็นส่วนใหญ่ (ร้อยละ 44.49) ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อสภาวะอากาศและสิ่งแวดล้อมในบริเวณบ้านและบริเวณใกล้เคียงได้ แม้ว่าบางส่วนจะใช้วิธีการฝังก็ตาม ปัญหาขยะพิษก็อาจจะส่งผลกระทบต่อพื้นที่ในอนาคตได้ รายละเอียดแสดงในตารางที่ 4.34 และ 4.35

ตารางที่ 4.34 จำนวนครัวเรือนที่จัดการปัญหาสิ่งแวดล้อม ในตำบลเมืองบัว

การจัดการสิ่งแวดล้อมของครัวเรือน	จำนวน	ร้อยละ
1. ไม่มี	156	9.43
2. มีการจัดการขยะ	1,499	90.57
รวม	1,655	100

ตารางที่ 4.35 จำนวนครัวเรือนที่จัดการปัญหาสิ่งแวดล้อม ในตำบลเมืองบัว

การจัดการสิ่งแวดล้อมของครัวเรือน	จำนวน	ร้อยละ
1. ใช้บริการจัดเก็บขยะของชุมชน	376	13.06
2. การเผา	1,281	44.49
3. การฝัง	711	24.70
4. การทำปุ๋ยหมัก	229	7.95
5. การคัดแยกขยะรีไซเคิล	280	9.73
6. อื่นๆ (ระบุ)	2	0.07
รวม	2,879	100

องค์การบริหารส่วนตำบลเมืองบัว ได้ขับเคลื่อนกิจกรรมการจัดการสิ่งแวดล้อมในครัวเรือน โดยพบว่าสมาชิกมีส่วนร่วมในกิจกรรมการรักษาสิ่งแวดล้อมเป็นส่วนใหญ่ (ร้อยละ 78.93) โดยกิจกรรมที่เข้าร่วมกันเป็นส่วนใหญ่คือ การเก็บกวาดบ้านให้สะอาด การปลูกป่าไม้ และการเก็บขยะในที่สาธารณะ ตามลำดับ อันแสดงให้เห็นถึงความสอดคล้องของปัญหากับแนวทางการจัดการปัญหา ด้านการจัดการขยะของสมาชิกในชุมชนรวมถึงองค์การบริหารส่วนตำบลที่เห็นความสำคัญในเรื่องการจัดการขยะและรักษาสิ่งแวดล้อมดังกล่าว รายละเอียดแสดงในตารางที่ 4.36 และ 4.37

นอกจากนี้ ในด้านการนำขยะหรือวัสดุเหลือใช้มาใช้ประโยชน์ พบว่า ชุมชนในพื้นที่ตำบลเมืองบัว มีการจัดตั้งกลุ่มผลิตปุ๋ยอัดเม็ด เพื่อนำมูลสัตว์มาใช้ให้เกิดประโยชน์ โดยการนำมาทำเป็นปุ๋ยอัดเม็ดเพื่อขายและใช้เอง และทำให้ประชากรในหมู่บ้านที่เลี้ยงวัว เลี้ยงควาย มีรายได้จากการขายมูลสัตว์ และการทำปุ๋ยอัดเม็ดยังสามารถใช้สะดวก ช่วยรักษาสิ่งแวดล้อมไม่เป็นพิษต่อพื้นดิน

ตารางที่ 4.36 จำนวนครัวเรือนที่เข้าร่วมกิจกรรมการจัดการสิ่งแวดล้อม ในตำบลเมืองบัว

การเข้าร่วมกิจกรรมการจัดการสิ่งแวดล้อมของครัวเรือน	จำนวน	ร้อยละ
1. ไม่มี	349	21.07
2. มีการจัดการขยะ	1,307	78.93
รวม	1,656	100

ตารางที่ 4.37 การเข้าร่วมกิจกรรมการจัดการสิ่งแวดล้อม ในตำบลเมืองบัว

การเข้าร่วมกิจกรรมการรักษาสิ่งแวดล้อม	จำนวน	ร้อยละ
1.การปลูกป่าไม้	734	29.95
2.การปลูกป่าชายเลน	63	2.57
3. การเก็บขยะในที่สาธารณะ	357	14.57
4. การหลีกเลี่ยงการใช้ถุงพลาสติก และกล่องโฟม	158	6.45
5.การทำแนวป้องกันไฟป่า	57	2.33
6.การเก็บกวาดบริเวณบ้านให้สะอาด	1,080	44.06
7.อื่นๆ	2	0.07
รวม	1,649	100

สถานการณ์ด้านการจัดการขยะในพื้นที่ตำบลเมืองบัว อำเภอชุมพลบุรี จังหวัดสุรินทร์นั้น พบว่า ประชาชนในพื้นที่และผู้รับผิดชอบในองค์การบริหารส่วนตำบล ลมินโยบายในการขับเคลื่อนให้การจัดการขยะเป็นเป้าหมายสำคัญที่จะทำได้ในทุกหมู่บ้านในตำบล เนื่องจากมีหมู่บ้านโนนกลาง หมู่ที่ 2 เป็นหมู่บ้านต้นแบบด้านการจัดการตนเองที่ดี สามารถใช้กลไกของชุมชนในการขับเคลื่อนด้านการจัดการขยะและการจัดสภาพแวดล้อมในพื้นที่ได้อย่างดี มีประสิทธิภาพ และสมาชิกในชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผน ร่วมกำหนดนโยบาย มีการกำกับดูแลและแก้ปัญหาด้วยตนเองได้ นอกจากนี้ผู้นำในระดับตำบลยังได้ร่วมสนับสนุน ส่งเสริม สร้างแรงจูงใจให้กับทุกหมู่บ้านได้ศึกษาจากหมู่บ้านต้นแบบและนำไปประยุกต์กับบริบทพื้นที่ของตน มี การวางแผนการจัดกิจกรรมในลักษณะ

ต่างๆ เพื่อส่งเสริมการจัดการขยะและสร้างจิตสำนึกที่ดี เช่น การจัดกิจกรรมผ้าป่าขยะ การจัดกิจกรรมรักษาสิ่งแวดล้อม หน้าบ้านนำมอง การจัดกิจกรรมการใช้เชื้อเพลิงจากขยะอินทรีย์ เป็นต้น จากการลงพื้นที่ศึกษา สังเกตแบบมีส่วนร่วม และสัมภาษณ์ ชุมชนในพื้นที่ตำบลเมืองบัว อำเภอลำดวนบุรี จังหวัดสุรินทร์ ผู้วิจัยได้สังเคราะห์และสรุปสถานการณ์ด้านการจัดการขยะของชุมชนได้เป็นประสองประเด็น คือ ปัจจัยเงื่อนไข และบริบทสู่ความสำเร็จ ดังนี้

(1) ปัจจัยเงื่อนไข

1.1 ประชาชนในพื้นที่ชุมชนตำบลเมืองบัว อำเภอลำดวนบุรี จังหวัดสุรินทร์ มีพื้นฐาน ความรู้ ความเข้าใจ และความตระหนักในปัญหาขยะแตกต่างกัน

1.2 งบประมาณสำหรับการดำเนินการในระดับตำบลมีอย่างจำกัด

1.3 สมาชิกในชุมชนมีบทบาทค่อนข้างน้อย กิจกรรมโดยส่วนใหญ่ยังต้องขับเคลื่อนด้วยผู้นำชุมชน

1.4 หน่วยงานระดับตำบล (อบต.) ยังขาดการบูรณาการโครงการโดยการวางแผนทั้งระยะสั้น และระยะยาว

1.5 สมาชิกในชุมชนยังต้องการวิทยากรเพื่อช่วยกระตุ้นหรือส่งเสริมความเข้าใจในด้านการจัดการขยะกับครัวเรือน

(2) บริบทสู่ความสำเร็จ

2.1 มีชุมชนหมู่บ้านต้นแบบ ซึ่งมีความเข้มแข็งของชุมชน และมีกิจกรรมการจัดการขยะในครัวเรือนที่มีประสิทธิภาพ

2.2 มีการขับเคลื่อนโดยยุทธศาสตร์และนโยบายของจังหวัดเพื่อเป็นจังหวัดปลอดขยะ

2.3 ทีมงานผู้รับผิดชอบงานใน อบต.มีความมุ่งมั่นและกระตือรือร้นเพื่อผลักดันสู่ความสำเร็จ

2.4 มีแนวปฏิบัติและนโยบายใช้กระบวนการสร้างเสริมพลังความ เข้มแข็ง และกิจกรรมการ แข่งขันกับพื้นที่อื่นๆ รวมถึงพื้นที่ร่วมตำบล เพื่อเป็นการกระตุ้นให้ครัวเรือนสนใจการจัดการขยะ

2.5 อบต.มีนโยบายที่จะเป็นต้นแบบด้านชุมชนเข้มแข็งและการจัดการขยะครัวเรือนอย่าง สมบูรณ์แบบในระดับตำบล

2.6 ผู้นำและตัวแทนชุมชนที่เข้าร่วมกิจกรรมมี ความกระตือรือร้นในการขับเคลื่อนเพื่อนำสู่ การจัดการขยะ

2.7 ผู้นำระดับบริหารของอบต.ให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการขยะ รวมถึงโครงการด้าน การสร้างความเข้มแข็งในชุมชนอย่างมาก เช่น โครงการโรงเรียนผู้สูงอายุ โครงการผ้าป่าขยะ เป็นต้น

2.8 รูปแบบการจัดการขยะที่เป็นที่ ยอมรับกันโดยทั่วไป เช่น การลดปริมาณการใช้ การคัด แยก การแปรรูป การนำกลับมาใช้ใหม่ เป็นต้น สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในพื้นที่ได้

2.9 มีการคัดแยกขยะเพื่อกำจัดจากพื้นที่โดยการขาย

2.10 นโยบายรัฐบาลในด้านการจัดการขยะส่งผลให้มีงบประมาณทางด้านนี้อย่างต่อเนื่อง และจากหลายหน่วยงาน เช่น สสส สิ่งแวดล้อมจังหวัด ยุทธศาสตร์จังหวัด เป็นต้น

2.11 ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีการสื่อสาร ทำให้การประสานงานระหว่างนักวิจัยและพื้นที่อย่างสะดวกและรวดเร็ว

2.12 การประชาสัมพันธ์ผ่านทางสื่อออนไลน์ ง่ายและสะดวกมากขึ้น